

ПРИПРЕМЕ ЗА УСТАНАК У УЖИЧКОМ КРАЈУ

Половином маја 1941. године пошао сам, са пропусницом коју сам једва прибавио, из Ужица у Београд под изговором да узмем ствари које су ми остале за време док сам био студент. Дошао сам у Београд и почео сам да претражујем улице на Јужном булевару и око њега у нади да ћу тамо некога срести и пронаћи везу. И стварно, једног дана сам срео Љубинку Милосављевић која ми је рекла да сачекам два-три дана и да ће ми дати одговор шта ће са мном бити. Јер, говорила ми је да треба да идем у Ужице да се повежем са друговима и да ћу да уђем у Окружни комитет и да тамо радим. За сада тако. Ја сам се вратио у Ужице негде концем маја и повезао се и у Окружном комитету добио задатак да држим партијску јединицу у ложионици. Са њима сам држао један састанак. После тога је било одређено да радим у срезу златиборском и то ја, Добрило Петровић и Љубодраг Ђурић, који је горе био учитељ. У међувремену је одржан један састанак Окружног комитета. Ја сам 22. јуна, рано ујутро отишао са Љубодрагом Ђурићем у срез златиборски на партијски рад. Другог дана успут смо чули да је објављен рат Русима и Љубодраг Ђурић се врати у Ужице да види да ли има нових директива. Међутим, није могао ништа дознати, али после неколико дана био је тај састанак Окружног комитета на коме је био Бранко Крсмановић и на коме се говорило о припремама за устанак. Наш се рад у срезу златиборском углавном састојао у припремању устанка, прикупљању оружја, прикупљању људи који би дошли у обзир и у току јуна и почетком јула ја сам долазио у Ужице на једно два састанка Окружног комитета где су те ствари биле коначно рашчишћене.

Састанак људства за Златаборску чету био је одређен негде концем јула, а можда и почетком августа. На зборно место дошли смо свега нас петоро — Добрило Петровић, Љубодраг Ђурић, ја и двојица браће из села Шљивовице, не знам како се зову. Обојица су погинула у тим првим данима устанка. Имали смо свега две пушке и два револвера. Сви друш који је требало да дођу одбили су. У међувремену смо Љубодраг Ђурић, мој друг и пријатељ Манојло Смиљанић и ја водили преговоре са једном групом официра у којој је био Момчило Смиљанић, Слободан Секулић и Славко

Ковалинка да и они пођу. Они су за први моменат одбили. Рекли су ако се чета повећа и ојача да ће и они доћи. Ја сам отишао у Улсице у Окружни комитет и тражио да нам пошаљу из Ужица макар 10—12 радника да би чету бројно повећали, што би била већа привлачна снага за друге људе. Другови су примили тај предлог и ми смо добили појачање тако да је наша чета бројала двадесет и неколико људи. И заиста дошли су и ови официри а Манојло Смиљанић и Слободан Секулић су отишли према Ужицу. Док сам био у тој чети биле су свега две три ситније акције. Напад на једну жандармеријску станицу, али није било жандарма, на сточарску станицу, на Партизанским Водама, и на неке општине. После сам на позив Окружног комитета отишао у Ужице. Сео сам једно време у Штабу Ужичког одреда на Татинцу, а одатле отишао у Ариљску чету, код Стеве Чоловића. То је у то време била најбоље организована чета. Била је смештена у Радобуђи, врло чврсто држана, јер је Степа био искусан револуционар и врло енергичан.

После неколико дана задржавања, гхошто се ту стварно није имало шта радити, прешао сам у Пожешку чету. У ГХожешкој чети сам се задржао све до ослобођења Пожеге. Ту сам се први пут срео са Кушићем. Кад је дошао на саветовање у Главни штаб у Дуленима, са њим је дошао Рођко Чолаковић. У селу Горобиљу у једном кукурузу формиран је штаб Ужичког одреда. У штаб су ушли: за команданта — Душан Јерковић, за комесара — Милинко Кушић, заменик команданта Вукола Дабић и као заменик комесара — ја. У то време је уследила и једна акција Немаца на партизане после партизанске акције у Вироштаку, када је изгинуло неколико немачких војника и, мислим, сам немачки командант Пожеге. Та немачка акција се за њих завршила без неког резултата. Наша чета је бивала све већа и већа.

После неколико дана су сељаци који су пристигли из Ужица говорили да се Немци спремају и пакују да иду из Ужица. Иако у почетку нисмо веровали, ми смо се почели примицати Пожези. У селу Годовику код куће Љуба Мићића био је смештен део штаба јер смо били само ја и Кушић. Дошао је из Пожеге један адвокат и четнички капетан Глишић који су тражили од нас да ми њих не узнемиравамо, да су Немци решили да њима предају власт у Пожеги а да ми останемо где смо. Ја, Кушић и Љубо Мићић се договоримо да их задржимо ту у притвору, да затворимо Овчарску клисуру и дочекамо Немце. И сутрадан су Немци почели да пролазе путем према Чачку. Наша чета је започела борбу са можда неких стотину људи. На крају се борба завршила са учешћем од 600 — 700 сељака, који су сви повадили сакривене пушке и почели да бију Немце. Борба се водила читав дан и Немци нису могли да се извуку све док нису употребили авијацију. Дошло је 6 штука које су бомбардовале положај и делом под заштитом штука, а делом под заштитом мрака они су се извукли према Чачку уз велики

губитак у људству, а нарочито у материјалу. Касно те ноћи ми смо средили наше људство и ушли у Пожегу негде, можда, око пола ноћи. На пожешком тргу била је постројена једна група од око 120 четника, Видећи ову нашу огромну групу и слушајући борбу преко дана, нису смели дати никакав отпор. Чак и митраљез који је био постављен на мосту преко Ђетиње није метка опалио и ми смо у Пожегу ушли у парадном маршу. Четници су се те ноћи углавном изгубили, побегли лево — десно, друге који су се опилх па спавали по шталама, кућама, свуда, растерали смо и сутрадан смо почели организовати власт. У томе је стигла и вест да су наше чете, Ужичка и Златиборска, ушле у Ужице. Ми смо се спремили и сутрадан увече стигли смо у Ужице негде око 11 сати. Дали смо се на посао организовања власти, војске и свега другог. Били смо задовољни јер је ослобођење западне Србије било тачно по оном плану како су га Роћко и Кушић иопричали, како је закључено на саветовању у Дуленима, јер је Моравичка чета напала Ивањицу, Ариљска Ариље, Рачанска Бајину Башту, Златиборска и Ужичка Чајетииу, Црногорска Косјерић, Ужице је било опасно са свих страна. Немачке онаге су биле мале. Неко ново појачање Немци нису били у стању да пошаљу и они су га сасвим логично морали напустити. Напустили су га у последњем моменту.

Слободан ПЕНЕЗИЋ